

PROLOOG

(EEN OVERPEINZING DOOR EEN VEROORDEELDE IN SPRING STREET)

Het is twee weken voor Kerstmis. Vier dagen voordat er niets meer is. Ik lig op mijn ijzeren bed naar mijn vieze, blote voeten en het witte toilet zonder bril te staren, en ik schrik niet meer als er kakkerlakken over de vloer kruipen. Ik kijk net zo naar ze als ze naar mij kijken.

Ik doe mijn ogen dicht en haal langzaam adem.

Ik herinner me dat ik in de hitte het hooi bij elkaar harkte en dat ik vergeleken bij de blanken haast niks verdiende. Ik droom ervan om pinda's te roosteren in een oud blik en om tomaten te eten alsof het appels zijn. Ik stel me voor dat ik in de pick-up rijd, mijn gezicht glimmend van het zweet, daar in dat gat zonder toekomst waarvan ik had gezworen dat ik er weg zou gaan.

Ik kan niet naar de plee gaan, mijn neus snuiten, of een sigaret roken zonder dat de bewaking dat bijhoudt. Er is geen klok. Ik weet nooit wat voor weer het is. Als ik mijn ogen opendoe, zie ik een eindeloos lange, lege muur. Wat moet een man voelen die op het punt staat eruit te stappen?

Als een droevig, droevig lied. De woorden ken ik niet. Die kan ik me niet meer herinneren. Ze zeggen dat het in september is gebeurd, toen de lucht helderblauw was en de bladeren vurige kleuren hadden en al op de grond vielen. Ze zeggen dat er toen in de stad een beest is losgebroken. Nu is er één geluid minder.

Je kunt het beest niet doden door mij te doden. Het duister is zijn vriend, en hij doet zich te goed aan vlees en bloed. Als je denkt dat het veilig is om niet meer te kijken, kun je juist maar beter wel gaan kijken, makker.

De ene zonde leidt tot de volgende.

Ronnie Joe Waddell

I

De maandag dat ik met Ronnie Joe Waddells overpeinzing in mijn tas rondliep, zag ik de zon helemaal niet. Het was nog donker toen ik die ochtend naar mijn werk reed. En toen ik naar huis reed, was het weer donker. Er dansten kleine regendruppels in het licht van mijn koplampen en de mist en de bittere kou gaven een atmosfeer van somberheid aan de avond.

Ik stak de open haard in mijn huiskamer aan en dacht aan akkers in Virginia en aan tomaten die in de zon hingen te rijpen. Ik dacht aan een jonge, zwarte man in de hete cabine van een pick-up en vroeg me af of zijn hoofd toen al vol gedachten aan moord had gezeten. Waddells overpeinzing was in de Richmond Times-Dispatch gepubliceerd en ik had de tekst uitgeknipt en meegenomen naar kantoor om aan zijn steeds dikker wordende dossier toe te voegen. Maar door het werk van die dag dacht ik er niet meer aan en zijn overpeinzing bleef in mijn tas zitten. Ik had de tekst een paar maal gelezen. Het zou me wel altijd blijven intrigeren dat een en hetzelfde hart zowel poëzie als wreedheid kon herbergen.

De daaropvolgende uren hield ik me bezig met rekeningen betalen en kerstkaarten schrijven terwijl de tv zonder geluid aanstond. Net als de andere inwoners van Virginia hoorde ik als er een executie was aangekondigd, via de media of alle mogelijkheden om in hoger beroep te gaan waren uitgeput of dat de gouverneur gratie had verleend. Het nieuws zou dus bepalen of ik naar bed kon gaan of naar het mortuarium moest rijden.

Om ongeveer tien uur ging de telefoon. Toen ik opnam, verwachtte ik het plaatsvervangend hoofd van mijn dienst of iemand anders van mijn staf aan de lijn te krijgen die net als ik die avond zat te wachten. ‘Hallo?’ vroeg een man wiens stem ik niet herkende. ‘Ik ben op zoek naar Kay Scarpetta. Eh... de hoofd patholoog-anatoom, dr. Scarpetta.’

‘Daar spreekt u mee,’ zei ik.

‘O, fijn. Ik ben rechercheur Joe Trent uit Henrico County. Ik heb uw nummer uit het telefoonboek. Sorry dat ik u thuis stoort.’ Hij klonk erg nerveus. ‘Maar we hebben hier iets waar we uw hulp echt bij nodig hebben.’

‘Wat is er aan de hand?’ vroeg ik terwijl ik gespannen naar de tv

keek. Er was op dat moment een commercial. Ik hoopte dat ze me niet voor een sterfgeval nodig hadden.

‘Er is eerder vanavond een dertienjarige blanke jongen ontvoerd toen hij uit een supermarkt op Northside kwam. Hij is in het hoofd geschoten en het is mogelijk dat er ook seksuele aspecten aan de zaak zitten.’

Met een wee gevoel in mijn maag pakte ik pen en papier. ‘Waar is het slachtoffer?’ vroeg ik.

‘Hij is gevonden achter een kruidenierswinkel op Patterson Avenue hier. Ik bedoel, hij is niet dood. Hij is niet bij bewustzijn, maar niemand kan op dit moment zeggen of hij het zal halen. Ik weet wel dat dit geen zaak voor u is, omdat hij niet dood is. Maar hij heeft een aantal heel vreemde verwondingen. Ik heb nog nooit zoiets gezien. Ik weet dat u veel verschillende soorten wonden tegenkomt. Ik hoop dat u ons er enig idee van kunt geven hoe hij gewond is geraakt en waarom.’

‘Beschrijf die wonden eens voor me,’ zei ik.

‘Het gaat om twee plekken. De ene zit aan de binnenkant van zijn rechterbeen, u weet wel, bovenaan bij de lies. De andere zit bij zijn rechterschouder. Er zijn daar stukken weefsel weg – weggesneden. En er zitten vreemde sneden en schrammen langs de rand van de wonden. Hij is nu bij de EHBO van het Henrico-ziekenhuis.’

‘Hebt u het weggesneden weefsel gevonden?’ In gedachten ging ik razendsnel allerlei moordzaken na, me afvragend of ik al eerder iets dergelijks had gezien.

‘Nog niet. Er zijn nog steeds agenten aan het zoeken. Maar het is mogelijk dat de aanval zelf in een auto heeft plaatsgevonden.’

‘Wiens auto?’

‘De auto van de aanvaller. De parkeerplaats van de kruidenierswinkel waar die jongen is gevonden, ligt zo’n vier à vijf kilometer van de supermarkt waar hij voor het laatst is gezien. Ik denk dat hij in iemands auto is gestapt, misschien onder dwang.’

‘Hebt u foto’s van de wonden zoals ze eruitzagen voordat de artsen met de behandeling begonnen?’

‘Ja. Maar ze hebben nog niet veel gedaan. Omdat er zoveel huid weg is, moeten ze transplantaties doen – volledige transplantaties, zeiden ze, als u dat iets zegt.’

Dat zei mij dat ze het dode weefsel van de wonden hadden weggehaald, dat ze hem via een infuus antibiotica toedienden, en een transplantatie gingen doen met huid van de billen. Als dat echter niet zo

was, en ze het weefsel rond de verwondingen hadden behandeld en de wonden zelf hadden gehecht, dan zou ik niet veel meer kunnen zien.

‘Ze hebben zijn wonden dus nog niet gehecht,’ zei ik.

‘Dat is wat ze tegen mij hebben gezegd.’

‘Wilt u dat ik ernaar kijk?’

‘Dat zou fantastisch zijn,’ zei hij opgelucht. ‘Het lijkt me dat u goed zult kunnen zien wat voor verwondingen het zijn.’

‘Wanneer wilt u dat ik kom?’

‘Morgen zou goed uitkomen.’

‘Goed. Hoe laat? Hoe vroeger hoe beter.’

‘Om acht uur? Ik wacht op u voor de EHBO.’

‘Tot dan,’ zei ik. De nieuwslezer op tv staarde me grimmig aan. Ik hing op en pakte de afstandsbediening om het geluid aan te zetten.

‘... Eugenia? Kun je ons vertellen of er al iets van de gouverneur vernomen is?’

De Gevangenis van de Staat Virginia kwam in beeld. Daar bracht het land al tweehonderd jaar zijn ergste misdadigers onder, op een rotsachtig stuk land bij de rivier de James aan de rand van de stad. Demonstrerende mensen met allerlei spandoeken en voorstanders van de doodstraf hadden zich in het donker verzameld. Hun gezichten hadden een harde uitdrukking in het licht van de felle televisielampen. Ik kreeg het er gewoon koud van toen ik zag dat sommige mensen stonden te lachen. Er verscheen een mooie, jonge tv-verslaggeefster in een rode jas op het scherm.

‘Zoals je weet, Bill,’ zei ze, ‘is er gisteren een speciale telefoonverbinding aangelegd tussen het kantoor van gouverneur Norring en de gevangenis. Maar er is nog steeds geen reactie, en dat spreekt op zichzelf al boekdelen. Het is altijd zo geweest dat als de gouverneur niet van plan is om in te grijpen, hij geen mededelingen doet.’

‘Hoe is het daar? Is het nog redelijk rustig?’

‘Nog wel, Bill. Het lijkt me dat er hier een paar honderd mensen staan te wachten. En natuurlijk is de gevangenis zelf vrijwel leeg. Op enkele tientallen gevangenen na zijn de meesten al naar de nieuwe strafinrichting in Greenville gebracht.’

Ik zette de tv uit en was een paar minuten later al op weg. Ik had mijn portieren op slot en mijn radio aan. De vermoeidheid nam als een verdovend middel bezit van mijn lichaam. Ik voelde me somber en suf. Ik vond executies heel naar. Ik vond het heel naar om te moeten wachten totdat iemand dood was, en om dan met mijn scalpel

door vlees te moeten snijden dat nog net zo warm was als het mijne. Ik was een arts die ook een juridische graad had behaald. Tijdens mijn opleiding had ik geleerd wat levens kon redden en wat tot de dood kon leiden, wat goed was en wat fout. Maar daarna werd de praktijk mijn mentor, en die gaf niets om dat deel van mij dat vroeger idealistisch en analytisch was geweest. Het is ontmoedigend om als nadenkend mens toe te moeten geven dat veel clichés waar zijn. Er is geen rechtvaardigheid in deze wereld. Niets kon ooit ongedaan maken wat Ronnie Joe Waddell had gedaan.

Hij zat al negen jaar in de dodencel. Ik had zijn slachtoffer niet onderzocht, omdat ze was vermoord voordat ik als hoofd patholoog-anatoom van de staat Virginia werd benoemd en naar Richmond was gekomen. Maar ik had de dossiers gelezen. Ik was op de hoogte van elk gruwelijk feit. Tien jaar geleden, op vier september, had Robyn Naismith zich 's ochtends ziek gemeld bij Channel 8, waar ze nieuwslezeres was. Ze kocht wat medicijnen tegen de griep en ging vervolgens weer naar huis. De volgende dag was haar naakte, mishandelde lichaam zittend tegen het televisietoestel in haar huiskamer gevonden. Later werd ontdekt dat de bloederige afdruk van een duim op het medicijnkastje van Ronnie Joe Waddell afkomstig was.

Er stond een aantal auto's voor het mortuarium toen ik daar aankwam. Fielding, het plaatsvervangend hoofd van mijn dienst, was al aanwezig. En Ben Stevens, de coördinator, en Susan Story, mijn mortuarium-assistente, ook. De deuren stonden open, en de lampen in het gebouw wierpen een vaag schijnsel op het asfalt. Een agent zat in zijn politieauto te roken. Hij stapte uit toen ik mijn auto parkeerde.

'Is het wel veilig om de deuren open te houden?' vroeg ik. Hij was een lange, magere man met dik, wit haar. Hoewel ik hem al vaak had ontmoet, kon ik me zijn naam niet herinneren.

'Op het moment kan het wel, dr. Scarpetta,' zei hij terwijl hij zijn dikke, nylon jack dichttriste. 'Ik heb hier nog geen oproerkraaiers gezien. Maar zodra de mensen van de gevangenis hierheen komen, doe ik ze dicht en zorg ik ervoor dat ze ook dicht blijven.'

'Prima. Als jij in de tussentijd dan maar hier blijft.'

'Ja, mevrouw. Daar kunt u op rekenen. En we hebben hier nog een paar mannen in uniform voor het geval er problemen zijn. Blijkbaar zijn er veel demonstranten. U hebt zeker ook wel in de krant gelezen over die petitie die door al die mensen is ondertekend en die naar

de gouverneur is gestuurd. En ik heb vandaag gehoord dat er zelfs in Californië een paar meelevende zielen in hongerstaking zijn gegaan.'

Ik keek de lege parkeerplaats rond en wierp een blik op Main Street, aan de overkant. Er scheurde een auto langs en de banden piepten op het natte asfalt. In de mist waren de lantarens niet meer dan vage vlekken.

'Jezus, mij niet gezien. Ik zou nog geen kopje koffie voor die Waddell willen overslaan.' De agent hield zijn hand om zijn aansteker heen en nam een trekje van zijn sigaret. 'Niet na wat hij dat meisje van Naismith heeft aangedaan. Weet u, ik herinner me nog dat ik haar altijd op tv zag. Mijn vrouwen moeten op lammetjes lijken – mak en wit. Maar ik moet toegeven, zij was het mooiste zwarte meisje dat ik ooit heb gezien.'

Ik was nog geen twee maanden daarvoor met roken gestopt, en ik had er nog steeds moeite mee iemand een sigaret te zien roken.

'God, dat is al bijna tien jaar geleden,' vervolgde hij. 'Maar ik zal nooit vergeten wat een opschudding dat toen veroorzaakte. Een van de ergste zaken die we hier hebben gehad. Je zou hebben gedacht dat ze te pakken was genomen door een grizzlybeer...'

Ik onderbrak hem. 'Laat je ons weten wat er gebeurt?'

'Ja, mevrouw. Ze houden mij op de hoogte via de portofoon en ik vertel het weer aan u.' Hij stapte weer in zijn warme auto.

In het mortuarium verdreven tl-lampen alle kleuren uit de hal en er hing de doordringende geur van een luchtverfrisser. Ik liep langs het kleine kantoor waar de begrafenisondernemingen de lichamen inschreven, en passeerde vervolgens de röntgenkamer en de koelcel, een grote gekoelde ruimte met wagentjes voor de lichamen en twee dikke stalen deuren. In de autopsieruimte was het licht boven de glimmend gepoetste, roestvrijstalen werktafels al aan. Susan was een lang mes aan het slijpen en Fielding plakte etiketten op buisjes voor bloed. Ze zagen er allebei even moe en ongeïnspireerd uit als ik me voelde.

'Ben zit boven in de bibliotheek tv te kijken,' zei Fielding tegen mij.

'Hij houdt ons van alle eventuele nieuwe ontwikkelingen op de hoogte.'

'Hoe groot is de kans dat die vent aids had?' Susan sprak over Waddell alsof hij al dood was.

'Dat weet ik niet,' zei ik. 'We dragen twee paar handschoenen en nemen alle gebruikelijke voorzorgsmaatregelen.'

‘Ik hoop dat ze het wel zeggen als hij het had,’ hield ze aan. ‘U weet ook wel dat ik het nooit vertrouw als ze hier gevangenen heen sturen. Ik geloof niet dat het ze iets kan schelen of die seropositief zijn, omdat het gewoon hun probleem niet is. Zij zijn niet degenen die de autopsie moeten doen en zich zorgen hoeven te maken over besmetting via injectieaalden.’

Susan begon zich de laatste tijd steeds drukker te maken over beroepsrisico’s als blootstelling aan radioactieve straling, chemicaliën, en allerlei ziekten. Ik kon haar geen ongelijk geven. Ze was een paar maanden zwanger, hoewel dat nog nauwelijks te zien was.

Ik nam een plastic schort mee en ging naar de kleedkamer, waar ik mijn werkkleding en overschoenen aantrok en twee pakjes met operatiehandschoenen pakte. Ik inspecteerde het wagentje met chirurgische instrumenten dat naast tafel nummer drie stond. Overal zat een etiket op met Waddells naam, de datum en een autopsienummer. De reageerbuisjes en doosjes met etiketten erop zouden weggegooid worden als gouverneur Norring op het laatste moment tussenbeide zou komen. Dan zou Ronnie Waddells naam uit het registratieboek van het mortuarium worden geschrapt en zou zijn autopsienummer aan de volgende zaak worden gegeven.

Om elf uur ’s avonds kwam Ben Stevens naar beneden en schudde zijn hoofd. We keken allemaal naar de klok. Niemand sprak. De minuten tikten voorbij.

De agent kwam binnen met zijn portofoon in zijn hand. Ik herinnerde me opeens dat hij Rankin heette.

‘Om elf uur vijf is hij officieel doodverklaard,’ zei hij. ‘Hij is over ongeveer vijftien minuten hier.’

De ambulance liet een waarschuwingssignaal horen toen hij achteruitrijdend bij de ingang parkeerde. De achterdeur zwaaide open en er sprongen genoeg gevangenenbewaarders uit om een kleine gevangenisopstand te kunnen bedwingen. Vier bewaarders schoven de brancard met het lichaam van Ronnie Waddell erop uit de ambulance. Ze liepen de hellingbaan op en droegen hem het mortuarium binnen. Metaal kletterde tegen metaal en voeten schuifelden, en wij zorgden allemaal dat we niet in de weg stonden. Ze lieten de brancard op de grond zakken zonder de moeite te nemen de poten uit te schuiven en duwden hem voort als een slee op wielen. Het lichaam was er met riemen op vastgebonden en was bedekt met een bebloed laken.

‘Een bloedneus,’ zei een van de gevangenvaarders voordat ik de kans had daarnaar te vragen.

‘Wie had er een bloedneus?’ vroeg ik. De handschoenen van de bewaarder zaten ook onder het bloed, zag ik.

‘Meneer Waddell.’

‘In de ambulance?’ vroeg ik verbaasd, want als het goed was, had Waddell helemaal geen bloeddruk meer gehad toen hij in de ambulance werd geladen.

Maar de aandacht van de man werd in beslag genomen door andere zaken en ik kreeg geen antwoord. Die kwestie moest maar even wachten.

We legden het lichaam op het wagentje dat boven op de weegschaal in de vloer stond. Handen waren druk bezig de riemen los te maken en het laken open te vouwen. De deur van de autopsieruimte ging langzaam dicht nadat de gevangenvaarders net zo plotseling waren vertrokken als ze waren gekomen.

Waddell was precies tweeëntwintig minuten dood. Ik rook zijn zweet, zijn vieze, blote voeten, en de vage geur van verschroeid vlees. Zijn rechter broekspijp was tot boven zijn knie opgerold, en er was nadat hij was overleden een schoon verband op de brandplekken aangebracht. Hij was een grote, gespierde man. De kranten hadden hem de vriendelijke reus genoemd, dichterlijke Ronnie met de gevoelige ogen. Toch had hij ooit die grote handen, die brede schouders en die sterke armen gebruikt om iemand van het leven te beroven.

Ik trok de klittenbandsluiting van zijn lichtblauwe denim overhemd open en doorzocht zijn zakken terwijl ik hem uitkleedde. Ik zocht altijd pro forma naar persoonlijke bezittingen, meestal tevergeefs. Gevangenen mogen niets meenemen naar de elektrische stoel, en ik was dus heel verbaasd toen ik in de achterzak van zijn spijkerbroek iets wat op een brief leek ontdekte. De envelop was niet geopend. Op de voorkant stond in blokletters

ZEER VERTROUWELIJK. BEGRAAF DIT ALSJEBLIEFT BIJ MIJN
LICHAAM!!

‘Maak een fotokopie van de envelop en van wat erin zit, en berg de originelen op bij zijn persoonlijke bezittingen,’ zei ik terwijl ik de envelop aan Fielding gaf.

Hij stopte hem onder het autopsieformulier op een klembord en

mompelde: 'Jesus. Hij is breder dan ik.'

'Ongelooflijk dat iemand nog breder kan zijn dan jij,' zei Susan tegen mijn plaatsvervangend hoofd, die aan bodybuilding deed.

'Maar goed dat hij nog niet lang dood is,' vervolgde hij. 'Anders zouden we een koevoet nodig hebben.'

Als gespierde mensen een paar uur dood zijn, zijn ze net zo onhandelbaar als een marmeren standbeeld. De rigor mortis was nog niet ingetreden. Waddell was net zo soepel als toen hij nog leefde. Wat dat betreft had hij net zo goed kunnen slapen.

We moesten hem met ons allen op zijn buik op de autopsietafel leggen. Hij woog honderdzeventien kilo. Zijn voeten staken over de rand van de tafel heen. Ik was net bezig de brandwonden op zijn been op te meten toen de bel bij de ingang ging. Susan ging kijken wie het was en even later kwam inspecteur Pete Marino binnen. Hij had zijn regenjas open en het ene eind van zijn ceintuur sleepte over de tegelvloer.

'De brandwonden aan de achterkant van zijn kuit zijn een centimeter bij vijftig millimeter, en vijf bij vijftig millimeter bij twaalf millimeter,' dicteerde ik aan Fielding. 'Droog, de huid is samenge trokken en er zit een blaas op.'

Marino stak een sigaret op. 'Ze maken er een enorme ophef over dat hij bloedde,' zei hij. Hij leek geagiteerd.

'Zijn rectale temperatuur is veertig graden,' zei Susan terwijl ze de thermometer bekeek. 'Om elf uur negenenveertig.'

'Weet je waarom zijn gezicht bloedde?' vroeg Marino.

'Een van de bewakers zei dat hij een bloedneus had,' antwoordde ik. 'Nu moeten we hem omdraaien.'

'Heb je dit plekje op de binnenkant van zijn linkerarm gezien?' zei Susan, op een schaafwondje wijzend.

Ik keek ernaar door een lens met een sterke lamp erboven. 'Ik weet het niet. Misschien komt het doordat ze hem daar hebben vastgehouden.'

'Er zit er ook een op zijn rechterarm.'

Ik onderzocht het plekje terwijl Marino rokend toekeek. We draaiden het lichaam om en schoven een blok hout onder zijn schouders. Er liep wat bloed uit zijn rechter neusgat. Op zijn geschoren hoofd en kin zaten onregelmatige stoppeltjes. Ik maakte de Y-vormige incisie.

'Ik geloof dat hier ook wondjes op zitten,' zei Susan terwijl ze naar de tong keek.

‘Haal hem er maar uit.’ Ik stak de thermometer in de lever.

‘Jezus,’ mompelde Marino.

‘Nu?’ Susan had haar scalpel al klaar.

‘Nee. Maak eerst foto’s van de brandwonden op zijn hoofd. Die moeten we ook nog opmeten. Daarna kun je de tong eruit halen.’

‘Shit,’ klaagde ze. ‘Wie heeft de camera het laatst gebruikt?’

‘Sorry,’ zei Fielding. ‘Er lagen geen filmrolletjes meer in de la. Dat was ik vergeten. Trouwens, het is jouw taak om te zorgen dat er altijd filmrolletjes in de la zijn.’

‘Het zou helpen als jij het me zou vertellen als die la leeg is.’

‘Vrouwen hebben toch zo’n goede intuïtie? Ik had niet gedacht dat ik jou dat zou moeten vertellen.’

‘Ik heb de brandwonden op zijn hoofd opgemeten,’ meldde Susan, zijn opmerking negerend.

‘Oké.’

Susan gaf hem de afmetingen door en begon vervolgens aan de tong. Marino deed een stap achteruit. ‘Jezus,’ zei hij weer. ‘Daar kan ik nooit tegen.’

‘De temperatuur van de lever is veertigeneenhalve graad,’ zei ik tegen Fielding.

Ik wierp een blik op de klok. Waddell was nu al een uur dood. Hij was nog niet veel afgekoeld. Hij was groot. Door elektrocutie loopt de lichaamstemperatuur op. Bij een aantal mannen die ik had onderzocht en die veel kleiner waren geweest, was de temperatuur van de hersenen wel drieënveertig graden geweest. Waddells rechterkuit had minstens diezelfde temperatuur, want hij voelde warm aan en de spieren waren helemaal verkrampd.

‘Een kleine wond aan de rand. Maar niets groots,’ merkte Susan op.

‘Kan het zijn dat hij zo hard op zijn tong heeft gebeten dat hij daarom zo veel bloedde?’ vroeg Marino.

‘Nee,’ zei ik.

‘Nou, ze maken er nu al een enorme ophef over.’ Hij ging harder praten. ‘Ik dacht dat je dat wel zou willen weten.’

Ik stopte en legde mijn scalpel op de rand van de tafel toen ik het me plotseling herinnerde. ‘Jij was getuige.’

‘Ja. Dat had ik je toch al verteld.’

Iedereen keek hem nu aan.

‘Er zit narigheid aan te komen,’ zei hij. ‘Ik wil niet dat iemand alléén uit deze tent weggaat.’

‘Wat voor narigheid?’ vroeg Susan.

‘Er hangt al sinds vanochtend een troep godsdienstige idioten bij Spring Street rond. Iemand heeft gehoord dat hij bloedde, en toen de ambulance met zijn lichaam wegreed, begonnen ze als een groep zombies in deze richting te marcheren.’

‘Heb je gezien wanneer hij begon te bloeden?’ vroeg Fielding hem. ‘O, ja. Ze hebben hem twee keer moeten opwarmen. De eerste keer siste hij heel hard, alsof er stoom uit een radiator ontsnapte, en begon het bloed vanonder zijn masker uit te stromen. Ze zeggen dat de stoel het misschien niet goed deed.’

Susan zette de zaag aan en toen ze de schedel openzaagde, probeerde niemand het luide ronken te overstemmen. Ik vervolgde mijn onderzoek van de organen. Het hart was goed, de kransslagaders fantastisch. Toen de zaag stopte, dicteerde ik mijn bevindingen weer aan Fielding.

‘Heb je het gewicht?’ vroeg hij.

‘Het hart weegt driehonderd gram en hij heeft een vernauwing aan de linkertak van de aortaboog. Ik heb zelfs vier bijschildklieren gevonden, voor het geval je dat nog niet had opgeschreven.’

‘Dat heb ik al.’

Ik legde de maag op de snijplank. ‘Hij is bijna buisvormig.’

‘O ja?’ Fielding kwam dichterbij om ook even te kijken. ‘Dat is raar. Een vent die zo groot is heeft ten minste vierduizend calorieën per dag nodig.’

‘Die kreeg hij niet, tenminste, niet de laatste tijd,’ zei ik. ‘Er is geen maaginhoud. Zijn maag is helemaal leeg en schoon.’

‘Heeft hij zijn laatste maaltijd niet gegeten?’ vroeg Marino aan mij.

‘Het lijkt erop van niet.’

‘Doen ze dat meestal wel?’

‘Ja,’ zei ik, ‘meestal wel.’

Om een uur ’s nachts waren we klaar en volgden we het personeel van de begrafenisonderneming naar de uitgang, waar de lijkauto al klaar stond. Toen we het gebouw uitkwamen, flitsten er rode en blauwe lichten in het donker. Flarden van portofoongesprekken klonken op in de koude, vochtige lucht, motoren stonden te ronken, en achter het hek rond de parkeerplaats was een ring van vuur. Mannen, vrouwen en kinderen stonden daar stil te wachten. Hun gezichten lichtten op in het schijnsel van flakkerende kaarsen.

In een mum van tijd hadden de mensen van de begrafenisonderneming het lichaam van Waddell in het achterdeel van de lijkauto geschoven en sloegen de portieren dicht.

Iemand zei iets dat ik niet verstond, en plotseling vlogen de kaarsen over het hek als een regen van vallende sterren, en landden vervolgens zachtjes op het asfalt.

‘Verdomde idioten!’ riep Marino.

Sommige kaarsepitten smeulden met een oranje gloed na en de grond was bezaaid met kleine vlammetjes. De lijkauto reed snel van het gebouw weg. Fototoestellen flitsten. Ik zag de auto van het Channel 8-nieuwsteam op Main Street staan. Iemand rende over het trottoir. Agenten in uniform stampten de kaarsen uit en gaven bij het hek iedereen opdracht het terrein te verlaten.

‘We willen hier geen problemen,’ zei een agent. ‘Anders zou je de nacht wel eens op het bureau moeten doorbrengen...’

‘Moordenaars,’ schreeuwde een vrouw.

Andere stemmen vielen haar bij en handen grepen het hek vast en begonnen eraan te schudden.

Marino duwde me snel naar mijn auto.

Met een mystieke intensiteit werd er ‘moordenaars, moordenaars, moordenaars...’ gescandeerd.

Ik stuntelde met mijn sleutels, liet ze op de vloermat in mijn auto vallen, raapte ze weer op en slaagde er uiteindelijk in de goede sleutel te vinden.

‘Ik rij achter je aan naar je huis,’ zei Marino.

Ik zette de verwarming op de hoogste stand, maar kreeg het maar niet warm. Ik keek twee keer of ik mijn portieren echt wel had afgesloten. De nacht nam surrealistische vormen aan, met vreemde, asymmetrische patronen van verlichte en donkere ramen en vanuit mijn ooghoeken zag ik allerlei schaduwen.

We zaten in mijn keuken Schotse whisky te drinken omdat ik geen bourbon meer had.

‘Ik snap niet wat je aan dit spul vindt,’ zei Marino op nukkige toon.

‘Schenk jezelf dan iets anders uit de bar in,’ zei ik.

‘Ik offer mezelf wel op.’

Ik wist niet goed hoe ik het onderwerp ter sprake moest brengen, en het was duidelijk dat Marino het me daar niet makkelijk bij zou maken. Hij was gespannen en zijn gezicht was rood. De slierten grijs haar plakten tegen zijn vochtige, kalende hoofd en hij rookte aan één stuk door.

‘Ben je ooit eerder getuige geweest bij een executie?’ vroeg ik.

‘Daar heb ik nooit zo de behoefte toe gevoeld.’

‘Maar deze keer heb je je vrijwillig aangeboden. De behoefte moet dus behoorlijk sterk zijn geweest.’

‘Ik wed dat als je hier wat citroen en sodawater in zou doen, het nog helemaal zo gek niet zou zijn.’

‘Als je echt wilt dat ik een glas goeie Schotse whisky voor je verpest, zal ik eens kijken wat ik voor je kan doen.’

Hij schoof zijn glas naar me toe en ik ging naar de koelkast. ‘Ik heb wel een flesje limoensap, maar geen citroen.’ Ik zocht op de planken of ik nog iets anders kon vinden.

‘Dat is prima.’

Ik deed een paar druppels limoensap in zijn glas en voegde daar vervolgens wat Schweppes aan toe. Zonder aandacht te besteden aan het vreemde brouwsel dat hij dronk, zei hij: ‘Misschien ben je het vergeten, maar ik heb de Robyn Naismith-zaak gedaan. Ik en Sonny Jones.’

‘Toen was ik hier nog niet.’

‘O, ja. Raar, het lijkt net of je hier altijd al bent geweest. Maar je weet toch wel wat er toen is gebeurd?’

Ik was plaatsvervangend patholoog-anatoom in Dade County toen Robyn Naismith werd vermoord en ik herinnerde me nog dat ik in de kranten over die zaak had gelezen, het nieuws erover had gevolgd, en er op een landelijke bijeenkomst een diapresentatie over had gezien. Robyn Naismith was ooit Miss Virginia geweest. Ze was adembenemend mooi en had een prachtige, lage stem. Voor de camera’s was ze welbespraakt en charmant. Ze was nog maar zevenentwintig geweest.

Zijn advocaat beweerde dat Ronnie Waddell had willen inbreken en dat het Robyns ongeluk was geweest dat ze hem betrapte toen ze terugkwam van de apotheek. Blijkbaar keek Waddell nooit tv, kende hij haar naam niet en wist niets van haar schitterende toekomst toen hij haar huis ondersteboven haalde en haar mishandelde. Hij zat zo zwaar onder de drugs, zei zijn advocaat, dat hij niet meer wist wat hij deed. De jury verwierp het verweer van Waddell dat hij tijdelijk ontoerekeningsvatbaar was geweest en besloot de doodstraf toe te kennen.

‘Ik weet dat jullie onder ongelooflijk zware druk stonden om haar moordenaar te vinden,’ zei ik tegen Marino.

‘Verdomd ongelooflijk. We hadden die fantastische vingerafdruk. We hadden afdrukken van zijn tanden. Drie man zaten ’s ochtends, ’s middags en ’s avonds voor ons de archieven van voor naar ach-

teren door te spitten. Ik heb er geen flauw idee van hoeveel uren ik in die verdomde zaak heb gestopt. En toen pakten we die smeerlap omdat hij met een verlopen kentekenbewijs in North Carolina rondreed.' Hij zweeg even. Zijn ogen hadden een harde uitdrukking toen hij vervolgde: 'Jones was er toen natuurlijk al niet meer. Verdond jammer dat hij niet meer kon zien hoe Waddell zijn verdiende loon kreeg.'

'Geef je Waddell de schuld van wat er met Sonny Jones is gebeurd?' vroeg ik.

'Wat denk je?'

'Hij was een goede vriend van je.'

'We werkten samen bij Moordzaken, visten samen, zaten samen in hetzelfde bowlingteam.'

'Ik weet dat je het heel moeilijk hebt gehad met zijn dood.'

'Tja, ach, hij was uitgeput door die zaak. Altijd aan het werk, nooit voldoende slaap, nooit thuis, en dat maakte het er natuurlijk niet makkelijker op met zijn vrouw. Hij zei eerst steeds tegen mij dat hij het niet meer aankon, en vervolgens zei hij helemaal niets meer tegen me. Op een avond besloot hij om z'n revolver in z'n mond te steken.'

'Ik vind het heel erg voor je,' zei ik op meelevende toon. 'Maar ik weet niet of je Waddell daar de schuld van kunt geven.'

'Ik had nog een rekening te vereffenen.'

'En is dat gebeurd toen je zijn executie bijwoonde?'

Marino antwoordde eerst niet. Hij staarde voor zich uit, zijn kaakspieren gespannen. Ik keek toe hoe hij zijn sigaret rookte en zijn glas leegdronk.

'Zal ik je nog eens inschenken?'

'Ja. Waarom niet.'

Ik stond op en maakte eenzelfde mengsel klaar terwijl ik over de onrechtvaardigheden en de pijn nadacht die Marino tot de persoon hadden gemaakt die hij nu was. Hij had een liefdeloze, armelijke jeugd in het verkeerde deel van New Jersey achter de rug, en koesterde een permanent wantrouwen jegens iedereen die een beter lot had getroffen. Zijn vrouw, met wie hij dertig jaar getrouwd was geweest, had hem nog niet zo lang geleden verlaten, en hij had een zoon over wie niemand iets scheen te weten. In weerwil van zijn toewijding aan de wetten en de regels van de maatschappij en zijn voortreffelijke staat van dienst, had hij het gewoon niet in zich om goed op te kunnen schieten met de hogere rangen. Zijn leven leek een moeilijk traject te volgen. Ik was bang dat hij aan het eind in

plaats van wijsheid of rust, genoegdoening hoopte te vinden. Marino was altijd ergens kwaad over.

‘Laat ik je dit vragen, Doc,’ zei hij tegen me toen ik weer aan tafel ging zitten. ‘Wat zou jij voelen als ze die klootzakken pakten die Mark hebben gedood?’

Zijn vraag kwam onverwacht. Ik wilde helemaal niet aan die mannen denken.

‘Wil je ergens niet dat die ellendelingen eraan gaan?’ vervolgde hij.

‘Wil je ergens niet je diensten aan het executiepeloton aanbieden zodat je de trekker zelf kunt overhalen?’

Mark was omgekomen toen een bom in een vuilnisbak in het Victoria Station in Londen ontplofte op het moment dat hij er net langs liep. De schok en het verdriet hadden elk gevoel van wraak overtroffen.

‘Het heeft geen enkele zin om erover te denken hoe ik een groep terroristen zou kunnen straffen,’ zei ik.

Marino keek me onderzoekend aan. ‘Dat is nou typisch een van jouw beroemde klote-antwoorden. Je zou ze gratis een autopsie geven als je kon. En je zou ze levend willen en je zou heel langzaam snijden. Heb ik je ooit verteld wat er met de familie van Robyn Naismith is gebeurd?’

Ik pakte mijn glas.

‘Haar vader was arts in het noorden van Virginia, een heel fijne man,’ zei hij. ‘Hij kreeg ongeveer zes maanden na het proces kanker en een paar maanden later was hij dood. Robyn was enig kind. Haar moeder is naar Texas verhuisd, waar ze een auto-ongeluk heeft gekregen. Nu zit ze in een rolstoel en haar herinneringen zijn alles wat ze nog heeft. Waddell heeft de hele familie van Robyn Naismith gedood. Hij heeft alle leven waar hij mee in aanraking kwam vergiftigd.’

Ik dacht aan Waddells jeugd op de boerderij en er kwamen beelden uit zijn overpeinzing bij me op. Ik stelde me voor hoe hij op de trap van de veranda zat en in een tomaat hapte die naar de zon smaakte. Ik vroeg me af wat er tijdens de laatste seconde van zijn leven door hem heen was gegaan. Ik vroeg me af of hij had gebeden.

Marino maakte zijn sigaret uit. Hij was van plan weg te gaan.

‘Ken je een zekere rechercheur Trent uit Henrico?’ vroeg ik.

‘Joe Trent. Zat vroeger bij de gemeentepolitie en is overgeplaatst naar de recherche nadat hij een paar maanden geleden brigadier is geworden. Een beetje een zenuwlijer, maar verder is hij een prima vent.’